



הדגשים והגשות על פי פרשת השבוע

פרשת נח | עלון מס' 102

**'חיפוש זהות עצמית'**

זה האדם בעצמו... אם הוא חושב טוב הרי הלב שלו מושך אותו לכיוון הטוב, ואם הוא חושב לכיוון הרע, הרי הלב שלו מייצר לו משיכה לכיוון הרע... אבל האדם הוא זה שמייצר את המסגרת והתוכנית שלפיה הוא פועל...

ולפי דבריו הרי המשפט 'כי יצר לב האדם' הרי הוא כמאמר מוסגר - כי גם אם ישוב לב האדם להיות רע מנעוריו - כאידיאל - עדין אני אעמוד בשבועתי ולא אכלה את העולם..

מתוך דבריו בולטים כי התנהגות הצעיר הינו חיפוש הזהות האישית, האדם מחפש להיות עצמאי... הוא מחפש לגלות מיהו באמת... מהם תכונותיו, מהם שאיפותיו... מה הוא מסוגל... ומה לא... ולכן כל עול שמישהו זר נתן עליהם הם מנסים לנער מעליהם... משום שלא 'הוא' יחליט עלי... הוא רוצה שרק ה'אני' שלו יחליט בשבילו... אבל הוא עדין מחפש את האני שלו...

הכניעה הזו למרות של הורים... מורים... ובוודאי למרות התורה... הינם אנטי תזה למהותו של חיפוש עצמאיות... אם אני נכנע הרי אני מוותר במשהו על האישיות שלי כביכול - ולמרות שזו טעות אבל כך הטיבע הבורא עולם שבהגיע גיל הנעורים, הרי תופעת המרדנות היא חלק בלתי נפרד במסע לגילוי הזהות האישית של האדם... דווקא העקשנות הזו שהוא כביכול מטפח ומעצים... היא זו שתתהפך לטובה ברגע שהוא יקלוט בשכלו, את האמת ואת הטוב האמיתי... ואז הוא באותה עקשנות יעשה הכל בכדי להיות אדם יותר טוב...

ובקיצור האדם אינו רע - האדם נמצא במסע חיפוש עצמי... שלפעמים מוביל אותו לכיוון הרע ולפעמים לכיוון הטוב... רק שאצלנו זה מתפרש כחוצפה... כמרד... כהתרסה... אך האמת שהיא נובעת מחוסר הבגרות השכלית... אך בבא היום... יום עומדו על דעתו... הרי את אותם תכונות שכביכול התפרשו אצלנו לרע הם יהפכו למסע של טוב... למסע של קרבת אלוקים ועבודת השם...

אמנם בוודאי שלנו כהורים יש קושי עצום... שמגיע יום והמתבגר לפתע איננו שומע בקולנו... הוא מפתח דעה עצמאית... התחושה ההורית כי הרי אנו מכוונים ושולטים בילדים... ומה זה קרה פתאום... אך לא... מרגיע אותנו הרש"ר - זו דרך העולם... מגיע עת של מסע בירור ונפשו של אדם מחפשת מי היא ומה שליחותה... אין פה חלילה ערעור על סמכותך... יש פה חיפוש... ואדרבה תפקידנו להתפלל עליהם שיצליחו את ימי הנעורים בשלום...

ויַרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחַח וַיֹּאמֶר ה' אֶל לִבּוֹ לֹא אֶסַף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וְלֹא אֶסַף עוֹד לְהַפּוֹת אֶת כָּל מִי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

לכאורה יש להבין מהי המשמעות של יצר לב האדם רע מנעוריו - האם אנו נולדים אנשים רעים ??? מה הקב"ה אומר - אני לא יעשה שוב מבול משום שהאדם הוא בעצם רע... ומסכן... כי הוא הרי רע מנעוריו... הוא מתחיל במינוס... ולכן אני יותר לא אמחה אותו שוב???

וביותר מעניין כי הרי בפרשת בראשית - וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בְּאָרְצוֹ וְכָל יֵצֵר מַחְשַׁבַת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם... וַיִּנְחָם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרְצוֹ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ... והמסקנה הייתה שצריך להביא מבול - אז רגע אחד, האם הסיבה שיצר לב האדם רע היא סיבה למבול או סיבה לשבועה כי יותר לא יהיה מבול ???

רבנו הרש"ר הירש בדרכו הייחודית במהלך מרתק ומעניין - אין הכוונה ביצר לב האדם - ביצר הרע, אלא הביטוי יצר הינה ממשמעות של יצירה, וז"ל - צורת יצר אין זאת צורה פעילה אלא צורה סבילה, אין היא מראה על היוצר אלא על היציר, היצר הוא יציר ליבו של האדם, הוא האידיאל שהלב שואף אליו, עתה מה המשמעות נעורים? ההוראה המקורית של נער לנענע ולהשליך מעליו, צעירים רוצים להתפתח מתוך עצמם, רשמים טובים או רעים אינם נקלטים בם דרך קבע... צעירים אינם צדיקים ולא רשעים, אוי לו למי שחושב שהילד הממוצע הוא רשע ומרושע! מי שמכיר ילדים יודע: לא, אין זה נכון הנוער איננו מושחת, יצר לב האדם אינו רע מנעוריו, לא מנעוריו ישאף האדם אל הרע, בזמנים רגילים - מספר המבוגרים השואפים אל הרע הוא רב ממספר הצעירים, אמת צעירים עלולים לעשות את הרע, שכן טרם הורגלו להיכנע לעול מצוות, שליטה עצמית ומשמעת דומות עליהם כעול, ובשאיפתם לעצמאות, 'ינערו' עול זה מעליהם, חוסר הבגרות השכלית מתווה עליה את תו העקשנות, אך עצמאות זו היא היא השורש של האישיות המוסרית שלעתיד.

הנה הקב"ה בחר את ישראל - לא מפני שהם נכנעים בנקל אלא מפני שהוא עם קשה עורף שכן גלוי וידוע לפניו שעתידיים הם להתגבר על קשיות העורף ולבחור בדרך הטוב - ואז יגלו אותה קשיות עורף ועצמאות - בלכתם בדרך הטוב וכך נטע הקב"ה בלב כל אדם את השאיפה לעצמאות - כדי לחשל את אופיו בדרך הטוב, עצמאות זו מתגלה תחילה כ'נעורים' - הצעיר משלח רסן מנער ופורק את העול משהוא מגיע לכלל הכרה שתכלית המצווה היא חירות ולא הגבלה הרי הוא מתמלא התלהבות נעורים ונודר להתמסר לכל אידיאל נעלה.

בתורף דבריו - היצר לב האדם הינו תוצאה של יצירת הלב שהיוצר



שבת שלום  
וחודש טוב  
ומבורך

לעילוי נשמת  
הגאון רבי משה ב"ר מרדכי יהודה  
ראוכברגר זצ"ל  
נלב"ע א' מרחשון תשפ"א



## מציאת חן...

וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ בֵּא אִתָּהּ וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֶּבֶה כִּי אֶתְךָ רְאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה:

כשבורא עולם מטיל על נח את מלאכת בניית התיבה, הינה בעקבות כך כי נח הוא אכן צדיק תמים שהיה בדור הזה, ובסוף פרשת בראשית מביאה התורה וְנַח מְצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'... וכותב על זה הרמב"ן – וטעם ונח מצא חן בעיני ה' שהיו כל מעשיו לפניו נאים ונעימים וכן כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם כדרך ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה, והזכיר זה כנגד מה שאמר בדורו שהיו כל מעשיהם לעצבון לפניו יתברך ואמר בו שהיה לחן בעיניו ואחר כן סיפר מדוע היה טוב לפני האלהים כי היה צדיק תמים.

מה זה מציאת חן – מה אדם צריך לעשות בשביל למצא חן ?? האם יש מה לעשות בשביל זה ???

אבא – בא תראה איזו חליפה יפה יש פה...

וואוו... באמת יפה... בא נראה איך זה יושב עליך...

אמא מה את אומרת??

תגיד לא מצאת פה משהו יותר יפה... מה זה הצבע הזה... אתה בחור צעיר... למה לא תיקח את ההוא התכלת???

אמא הגזמת... תכלת לשייבה???

לא יודעת זה נראה מאד מרשים...

האמת – חן הינו משהו שמימי... משום שחן משמעותו סוג של יופי... ואילו המושג יופי הינו אינדיבידואלי... לכל אדם ישנה פרשנות אישית מהו יופי... ישנם דברים המוסכמים על רוב החברה האנושית כי אכן זה דבר יפה וזה לא... אך חן – הינה מתנת אלוקים צרופה... ולכאורה היא איננה קשורה ליופי...

במסכת מגילה (יג.) – ר' יהושע בן קרחה אמר אסתר ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה... ועליה נאמר – וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשִׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָל רְאִיָּה... מן הסתם הצבע הירוק הוא אינו סימן ליופי... ובכל אופן היא נשאה חן בעיני כל רואיה... הוי אומר שאותו חוט של חסד המשוך עליה זו הייתה מתנה האלוקית לאותו נשיאות חן...

נשיאות חן היינו מציאת משהו חניני – היוצר אצל הרואה תחושה חיובית... רגשות חיוביים כלפי האובייקט שנושא חן... בתוך מכלול הדברים והפרטים ישנו פרט אחד או יותר שהם חניניים – היינו כביכול מאפילים על חסרונות אחרים שאולי קיימים... זה לא הופך

את החפץ למושלם... זה לא הופך אותו ליפה... זה לא משנה דבר במהות האובייקט... זה נותן ערך מוסף לפרט מסויים שבולט מעל שאר הפרטים... והאדם הסובייקטיבי לחלוטין... מצא חן בדבר מסוים... כשחברו לא מבין כלל מה הוא מצא בדבר הזה...

ברור שזה קשור לתכונות שונות של אנשים שונים...

במסכת סוטה (מז.) – אמר רבי יוחנן שלשה חינוות הן חן מקום על יושביו חן אשה על בעלה חן מקח על מקחו... בהתבונן – אלו הדברים הנצרכים בעיקר לתת לאדם כח להכריע ולבחור בפרט מתוך פרטים... כאשר אדם מתגורר במקום מסויים זהו משום שהמקום מוצא חן בעיניו... יש למקום איזה ערך מוסף שלא תמיד ניתן לבטאות במילים... זו הרגשת הלב... כאן יש לי איזו משיכה פנימית... כי המקום יפה בעיני... וכן חן מקח על מקחו... אדם הבא לבחור מקח צריך איזו משיכה פנימית... בכדי לבחור אכן בחפץ המסויים הזה... לעומת חפצים דומים... וכן בבחירת אשה... חן אשה על בעלה... הקב"ה טבע בבריאה כי האיש מוצא באשתו איזו מעלת חן למרות שאין אדם מושלם... ואין אדם ללא חסרון... אך לאדם זה – ישנו איזו הרגשה ותחושת לב – כי פרט מסויים או תכונה מיוחדת... או איזו מידה ערכית היא מעלת ערך מעבר לשאר הפרטים המתגמדים לעומת חסרון כזה או אחר...

נמצאנו למידיים כי מציאות חן הינו פרט הבולט בתוך המכלול – המהווה ערך מוסף השורה על כללותו של הדבר... כן גם אצל נח – מכיוון שהוא היה צדיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה – ביחס לשאר דורו הוא בלט בצדקותו... זו סיבה מספקת למציאת חן בעיני השם – משום שהוא בלט במעשיו הנעימים, למרות רשעותם של שאר בני דורו... זו מספיק סיבה למציאת חן...

יודגש – כי מציאות החן הזה של נח... הייתה סיבה מספקת לבורא עולם למחות את כל היקום... למחוק הכל... לעשות ריסטארט על העולם... ולהתחיל הכל מחדש... איפוס... אלו רשעים... אי אפשר להמשיך את קיום העולם איתם...

שורש המילה חן הינה מלשון חנים – מתנת החן היא מתנת חנים מבורא עולם... האם הניתן לעשות משהו בכדי לזכות למציאת חן – בספר משלי כתוב – אִם לִלְצִים הוּא יִלְיָץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן... הרי לנו כי האדם הענו והשפל ברך, יכול לזכות לאותה מתנת חן... וכן מצינו אצל משה רבנו – פִּי מְצָאתָ חֵן בְּעֵינֵי וְאֲדַעַךְ בְּשֵׁם... והרי על משהו רבנו נאמר כי הוא היה הענו מכל האדם... הוי אומר ענווה היא מהלך טוב למציאת חן...